

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXV (29)

Stev. (No.) 43

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

28. oktobra 1976

Slovenski grunt propada

Pravijo, da ljudje, ki se po tridesetih letih vračajo v Slovenijo, svoje domovine skoro ne spoznajo več, tako se je spremenila. Gore in ravnine, jezera in vode so sicer še iste, kot nekdanji ljudje pa so drugačni: so šli skozi „tovarno novega, marksističnega človeka.“ Komunistični ni dovolj, da vlada, ampak hoče z vso silo svoje propagande, vzgoje in nasilja prevzgojiti človeka tako, da pozabi vse vrednote, ki so mu bile nekdanje svete in se navzame novih, materialističnih, ki so onim popolnoma nasprotni, pa naj bo to na versko-moralnem, političnem ali socialno-gospodarskem polju.

Danes bi radi omenili le eno izmed mnogih posledic komunistične „prevzgoje.“ Ljudje, ki prihajajo domov, s čudom opazujejo, koliko rodovitne slovenske zemlje je neobdelane. Opazujejo, kako po od prometa oddaljenih krajih ostajajo cela posestva zapuščena, v hišah pa čaka žalostnega konca nekaj starih ljudi, mladi pa so odšli v tovarne v mesta ali v tujino, od koder se marsikdo ne misli več vrniti, ker mu tujina daje boljše kos kruha kakor mu ga more domovina.

Opozovalci pravijo, da je prav ta problem najporaznejša oblika marksističnih gospodarskih zmot. Še se spominjamo s kakšno besnečo naglico so takoj po vojni sekali gozdove, da bi za les dobili nekaj valut, ki so jih potrebovali za oboroževanje. Ko so videli, kam to ropanje pelje, so začeli ustanavljati gozdne drevesnice, da bi preprečili popoln propad gozdnega bogastva in prepovedali sekanje tako, da je lastnik moral od urada do urada, da se mu dovolilo posekati v lastnem gozdu, kar je potreboval v svojem gospodarstvu. Rane takratne brezglavosti še danes niso zaceljene, kajti drevo ne zraste v enem letu.

Kdo bi pozabil, kaj vse so počenjali rdeči gospodarji s slovenskimi kmetijami. Neresno začet in negospodarsko voden poskus slovenskih kolhozov je doživel tak moralen in gospodarski polom, da so oblastniki sami prosili ljudi, naj vzamejo nazaj svoje njive, ki so jih vključili v kolektivno gospodarstvo. Kup uslužbencev, ki so se vgnezdili v teh ustanovah poleg kmečkih delavcev, ki so znali ravnati z zemljo, je bil kot zajedavec na bolehnih rastlini: upravitelji, knjigovodje, psihologi, nadzorniki itd. so jim dokazali, da naša zemlja da svoj sad le tedaj, kadar jo ljubi in neguje lastnik in njegova družina, ki ne pozna urnika ne dopusta, kadar zemlja zahteva, kar ji gre.

Da bi v kmečkih lastnikih ubili veliko ljubezen do lastne zemlje, so mu grenili delo s šikanami in pretranimi davščinami, odkupovali njegove prideleke po smešnih nizkih, nerentabilnih cenah, vse pa, kar je potreboval za obdelovanje, je bilo tako drago, da je bil na kup onemogočen.

Rdeči režim hoče Slovenijo industrializirati. Nekaj industrijskih podjetij je podedovala od stare Jugoslavije: na Jesenicah, v Kranju in Trzinu, v Celju, Mariboru in Meži, nekaj rudnikov in elektrarn, to je bilo skoro vse, kar smo imeli. K temu lahko prištejemo še obrtnike, ki so bili takrat ugleden in gospodarsko trden stan. Skoraj tri četrtine slovenskega prebivalstva pa je bilo kmečkoga stanu. Brez dvoma prevelik odstotek za tako malo zemlje. Zato je toliko naših šlo v tujino iskat kruha. Nove, mnogokrat na zelo veliko zasnovane industrije širom Slovenije, čigar uspeh bo pokazala bodočnost, so odtrgale od kmečke zemlje ne le preveliko delovno silo, ampak tudi nujno potrebne delovne moči, ki jim je preprost račun pokazal, da je bolj rentabilno iti v tovarno nego na njivo. Prvi rod, ki stane in je še na domu, bo še užival dobroto industrializacije, kaj pa bo z naslednjimi rodovi, bo pokazala kmalu bodočnost. Pri tem je nastala še ena zanimivost: Ker imamo blizu sosedo, kjer je dobro delo mnogo bolj plačano kot doma, mladi delavci silijo za boljšim kruhom v tujino, njihova mesta v naši domovini pa zasedajo naši južni bratje, ker jim Slovenija nudi boljši

GOSPOSTVO NAD VZHODNO EVROPO

Kdo gospoduje nad vzhodno Evropo, ni treba spraševati. Ves svet ve, da so države vzdolž zahodne meje Sovjetske zveze, od Ledenegega morja na severu do Črnega morja na jugu pod neizpodbitno dominacijo Moskve. Medtem, ko je na severu uspelo Finski, zaradi uspešnega odpora v obrambi samostojnosti ob ruskem napadu l. 1939, ohraniti demokratično obliko vladavine, a se o neodvisnosti od Moskve kljub temu ne more govoriti, so tri baltske dotlej samostojne in suverene države južno od Finske (Estonija, Latvija in Litva) samostojnost popolnoma izgubile. Priključene so bile in inkorporirane v Sovjetsko zvezo. To je najbolj kričeča in tragična posledica druge svetovne vojne.

Južno od Litve je Poljska, nje se drži Vzhodna Nemčija, potem pride Češkoslovaška, nato Madžarska, Romunija in Bolgarija. Vse te države razen Bolgarije imajo skupno mejo s Sovjetsko zvezo, a Bolgarija je lahko dosegljiva za Moskvo po Črnem morju, ki je sovjetsko „jezero“. Edina država, ki jo tudi prištevajo k vzhodnemu bloku in je bila njega aktivna članica do l. 1948, je Jugoslavija, do katere Sovjeti nimajo direktnega dostopa, ampak jo morejo doseči samo preko svojih satelitov Madžarske, Romunije ali Bolgarije. Zelo je verjetno, da bo ta dejavniki geografske lege Jugoslavije zgodovina pripisala dejstvu, da l. 1948 ob znanem sporu s Titom, Stalin ni s svojimi četami vdrl v Jugoslavijo in tam vzpostavil sebi poslušen in pokoren režim. Vojaška operacija čez takrat zelo nezanesljivo ozemlje Madžarske in Romunije se je očividno zdelo Stalinu preveč tvegano, Tita in njegove pomagače pa je zemljepisna oddaljenost od ruske meje opogumljala, da so zdržali politični pritisk; tako je prišlo, da je svet spleten in še spleta Titu venec časti in slave za njegovo „junaški“ odpor proti Stalinu, ki jih v resnici ni zaslužil. Če bi bila Jugoslavija na ruski meji, bi bila danes prav tako pod sovjetsko dominacijo in ruski satelit, kot so vse druge države ob meji.

V vseh teh državah vladajo od Stalinovih časov do danes komunistični režimi, ki so Moskvi po volji. Kdor bi trdil drugače, bi izkrljval resnico. Vsak drugačen poskus za vzpostavitev režima po volji ljudstva je bil od strani Sovjetov zatrt s silo orožja in tankov. Spominimo se ljudskih vstaj na Poljskem, v Vzhodni Nemčiji, na Madžarskem in nazadnje na Češkoslovaškem. Vse so bile zadušene v krvi sovjetskih strojnih in tankov. Položaj, kakor vlada v vzhodni Evropi, je v svoji tragičnosti edinstven na svetu in mu ni enakega.

Pa se je zgodilo, da je Stalinov odmaknjeni naslednik Brežnev uspel spraviti na kolena vso svobodno Evropo in ji v Helsinkih lansko poletje vsilil svojo voljo, da se potrdi status quo v Evropi. Uklonila se je Brežnevu tudi Amerika in njen predsednik, ki je „sporazum“ slovesno podpisal. Kdo edini ima od tega „sporazuma“ korist, se že vidi „sak dan bolj očitno.“

In se je še zgodilo, da so ameriškega podpisnika dogovora v Helsinkih vprašali na televizijski debati z njegovim kandidatskim tekmečem, da bi pojasnil, zakaj je podpisal. V odgovoru je zatrdil, da (dobesedno po zapisniku) „ni

kruh, kakor pa kršna Hercegovina ali junaška črna gora. Tako moremo po slovenskih industrijskih krajih slišati na cesti več govorce južnih sosedov, kakor pa naše domače.

Slovenski kmečki domovi in grunti samevajo zapuščeni. Ne le moški, tudi ženske hočejo in marsikdaj morajo v službo, da lahko zadostne zahtevam po udobnem življenju. Otrok, kolikor jih še je, prepuščajo babicam in od dela zgaranim starim tetam, da ne motijo staršev pri tekmi za novimi vabilom modernega načina življenja.

Bog varuj, da bi bilo to pisanje čustveno vzdihovanje po starih dobrih časih. Slovenski kmeti teh časov ni imel nikoli. Je že minilo tri četrt stoletja, kar je Evangelist Krek napisal črne bukve kmečkoga stanu. Vemo, da je industria-

sovjetske dominacije nad vzhodno Evropo in jo pod Fordovim vladanjem ne bo.“ Časnikarju vprašale se je zdelo, da odgovora ni prav slišal ali ne prav razumel, zato je želel pojasniti. Dobil ga je v sledečih besedah (točno po zapisniku): „Ne verjamem, Mr. Frankel, da smatrajo Jugoslavlani sami sebe pod gospostvom Sovjetske zveze. Ne verjamem, da smatrajo Romuni sami sebe pod gospostvom Sovjetske zveze. Ne verjamem, da smatrajo Poljaki sami sebe pod gospostvom Sovjetske zveze. Vsaka teh dežel je neodvisna, avtonomna, ima svojo lastno ozemeljsko integriteto in Združene države ne priznajo, da bi bile te dežele pod dominacijo Sovjetske zveze. V resnici, obiskal sem Poljsko, Jugoslavijo in Romunijo, da bi zagotovil razumevanje ljudstva v teh deželah, da se predsednik Združenih držav in ljudstvo Združenih držav s privržnostjo brigata za njihovo neodvisnost, avtonomijo in svobodo.“

Amerika je prisluhnila besedi najvišjega predstavnika dežele in — osupnila. Svet je slišal besedo in se začudil, in Moskva je dobila najvišje priznanje svobodoljubnosti in spoštovanja načela neodvisnosti za dežele, ki jih drži pod svojo knuto, od predstavnika najbolj svobodoljubne dežele pod soncem.

Ameriški državljani, od prvih pionirjev iz onih dežel za železno zaveso (vključno Jugoslavije) do današnjega rodu njihovih potomcev, so ob čudni novici o neodvisnosti in svobodi njihovih starih domovin presenečeni in razočarani.

Poljski odmevi na Fordovo izjavo

Izjava, ki jo je dal predsednik ZDA Ford in jo navajamo zgoraj doslovno, je vzbudila — kot pišejo Poljaki — med njimi Glos Polski 22. oktobra — „razburjenje Poljakov po vsem svetu. Usodno priznanje, da Poljska ni podjarmljena, je vzbudila vsesplošno osuplost, presenečenje in obsodbo.“ Važno jim je tudi to: „Katastrofalno izjavo, ki je ušla Fordu, je gotovo slišal od svojih svetovalcev, to je odmev Kissingerja, ki jo je tako odkrito razložil njegov adlatu Sonnenfeldtu. Zanikanje, ki je sledilo potem, je take vrste, da pomeni pritrdiv.“

Dalje pravi člankar: „Amerikanci poljskega izvora naravnost zasipljejo Belo hišo s protesti. Milijoni poljskih glasov na bližnjih volitvah so lahko za Forda odločujoči. Fordu, ki se tako trudi, da bi dobil zase glasove ameriških zamorcev, ne more biti vseeno, kako bodo volili Poljaki, Čehi, Ukrajinci, Jugoslavlani... Za Poljake, razsejane križem sveta, je bila ta Fordova izjava težak udarec. Niso si mislili, da je že prišlo tako daleč, da so nenehna politična odstopanja obvladala že vladajoče kroge v ZDA. Svobodni Poljaki bodo seveda vsepovsod protestirali. Tudi to kaže ta izjava, kako potrebno je še vedno pričevati, da vzhodna Evropa — Poljska in druge države — ni svobodna, temveč, da trpi pod ruskim škornjem.“

List Tuzdzen Polski, trdi, da more to izjavo plačati Ford s svojim porazom. Poslanec E. Koch je celo rekel, da „še nikdar ni slišal take neumnosti in se lahko Ford pod nosom obriše za poljake“ (Nad. na 2. str.)

lizacija naše domovine potrebna, toda za to je treba pameti in resnosti. Med vojno so partizani s posebno slastjo rušili stare gradove, spomenike fevdalnih časov, danes jih pa zopet popravljajo in spreminjajo v središča tujskega prometa. S kmetom je bilo prav tako. Najprej so ga strli in mu vzeli zaupanje v zemljo, ki jo je slovenski kmet tako ljubil in branil. Sedaj, ko oblastniki gledajo neobdelano slovensko zemljo, pa skušajo na novo pripraviti kmečkoga človeka, da bi jo nanovo vzljubil. Težko bodo uspeli, kajti obenem z rušenjem slovenskih gruntov so rušili tudi moralne vrednote, ki jim je bil kmet nosilec skozi stoletja in ki so v tesni zvezi z ljubeznijo do rodne grude, nosilke tradicij in vere očetov.

KK

Servir a la patria

En diversas oportunidades las más altas autoridades de la nación recalcan la importancia de la lucha antisubversiva, la necesidad de sacrificios y el deber de trabar todos por la patria. Esos conceptos los repitió recientemente el jefe de la Policía Federal, cuando en el transcurso de un acto dijo:

“El deber, paradigma de la misión policial, es ante todo moral y debe engendrar la voluntad de vencer. Si esta voluntad cede, si se enfria, se pierde vigor, con toda seguridad que quien busca desgastar para esclavizar, estará alcanzando su objetivo. La Patria no puede prestarse a especulaciones del hombre. Todos estamos para servirla y en el tiempo histórico sólo seremos una circunstancia muy pequeña.”

“La sangre de nuestros mártires y el dolor de nuestras familias no reclaman retribución alguna de una sociedad agradecida. Sólo le pide a esa sociedad actos dignos de un pueblo amante del orden y de la paz, que rechaza todo aquello que fomente el vicio y la corrupción, que fortalezca a la familia como núcleo primario indisoluble y sobre todo, que colabore para eliminar definitivamente el flagelo de la subversión.”

Kardelj pogreša pogumnih časnika

OBSOJA SAMEGA SEBE

Znani dopisnik Frankfurter Zeitung iz Beograda Andreas Razumovsky je napisal daljši članek v svoj list pod naslovom **Bizantinska podvrženost namesto državljanske pogumnosti**, v katerem komentira najnovejši intervju Edvarda Kardelja v NINU. V tem je namreč „stari in zelo bolni Kardelj, drugi človek v Jugoslaviji za Titom,“ potožil, da pogreša pogumnih časnika v sedanjem času. Takole je rekel: „Mi imamo sicer dovolj žurnalistov, toda še vse doslej nimamo svojske, pravšne politične publicistike. Jaz vem, da ta ni lahka. Zanj je potrebno imeti mnogo poguma in znanja. Ne morem namreč trditi, da imamo v tem pogledu v Jugoslaviji idealno družbo.“ Nemški dopisnik pripominja k temu, da Kardelj „preden se loči iz političnega življenja in okoliščin, katere ni nihče drugi kot on sam s Titom ustvarjal, pošilja še to poslanico.“ Torej — nekakšna politična oporoka.

Dopisnik se sprašuje, kaj je hotel Kardelj s tem povedati. Ali pogreša vsaj tiste majhne tiskovne svobode pred petimi leti, ko je bilo videti, da je „nastopila doba liberalizma, ko je bila sicer omejena, strogo nadzorovana doba majhnih svoboščin, v katerih so vendar nekateri pogumni žurnalisti z več ali manj tajnimi dovoljenji srednjih oblastnikov upali kaj pripomniti tudi najvišjim vrhovom. Kardelj je namreč pristavil: „Najvažnejše je, da je pisec prepričan o tem, kar piše, in da ve, zakaj piše.“

In tu je našel Razumovsky priložnost, da napiše ta svoj dolg članek (več kot pol strani) o tem, kakšen paradoks je, govoriti prav v tem času najhujšega pritiska na domače in tuje časnika — o iskrenem pisanju časnika, ki morajo pisati vse po zapovedi od zgoraj, ko jim groze celo „s kriminalnimi kaznimi“ za tako iskreno, iz prepričanja pisano besedo. Pri tem podčrtava, da je za „sedanje razmere bolj kot kdo drugi na prvem mestu odgovoren prav Kardelj sam. Danes vlada v Jugoslaviji — bizantinska podvrženost nad državljanskim pogumom.“

In nato Razumovsky navaja vse po vrsti, kako vlada umetno pripravlja razna trenja, da jih potem, ko se močneje pojavljajo, lahko brutalno zatire. Kako na široko pišejo o „zahodnem imperialističnem pritisku na domač tisk“ in na tuje dopisnike, da se nato organizirajo enak postopek proti imperializmu, neofašizmu, bolgarski provokaciji itd. v tisku vse države. Da morajo vsi žurnalisti, zlasti direktorji, biti člani KP in ti so odgovorni za pisanje po direktivah stranke. Tako se zamlčuje proti notranjim bralcem resnica, polnijo pa se prostori za kampanjo proti „svetovni kapitalistični revolucionarni zaroti“, naperjeni proti Jugoslaviji.

Vse to zato, da se ustvarijo pogoji za posebno svetovno obveščevalno agencijo Pool, ki so jo ustanovili „neuvrščeni“ v Colombu pod vodstvom Tita. Ta bi dajala v svet novice izključno prirejene po namenih svojih vlad. Časnikarji se bodo morali docela podvreči volji in diktatu partijske linije. Da bodo poročila za „tretji svet“ vedoma potvorenja, si lahko mislimo. Direktor Tanjuga I-

vačić se je celo jasno izjavil: „Poročila, ki jih bo širil Pool, bodo cenzurirana od države. Zato ni treba skrbeti za informacijsko svobodo, ki ne bo ogrožena.“ „S Poolom kot s svetovno agencijo bo Jugoslavija v imenu nerazvitih in neuvrščenih nastopala proti Zahodu za jugoslovanske interese, kot obramba pa tudi kot grožnja in orožje.“ Torej proti umišljeni „svetovni zaroti reakcionarnih krogov, kapitalistov itd. proti Jugoslaviji...“ V Jugoslaviji danes ni niti enega časnika, ki bi se upal v čem spreminjati te in tako ukazane napade na zahodni tisk.

In tudi na znotraj: poročati smejo samo to, kar jim je dovoljeno. Tako npr. če zaprejo kakšnega vseučiliškega profesorja, ali kakšnega drugega opozicionalca, se o tem niti ne zve. Če pa kakšnem inozemski list o tem kaj črhe, se ves jugoslovanski tisk kot eden navali nanj; tako tudi, če omenja, da si kdo upa kaj reči proti čez vse mere razglašenemu osebnemu kultu, ki vlada tam, ter ga zato takoj obdolže „razžalitive veličanstva“... ali „protidržavne delavnosti.“

Kot dokaz, kaj eni smejo pisati in drugi ne, navaja Titovo gonjo proti Informbiuroju iz l. 1952, ko je rohnel proti moskovskemu nasilju. Ko pa je „pogumni časnika“ Mihajlov ponovil vse to, je moral v zapor, kajti delal je na svojo roko in brez dovoljenja. Če bi kdo danes razglasil, da je samo v l. 1975 bilo „napravljenih neškodljivih“ 105 informbirojevcev, bi se slabo odrezal kot novinar, ki je „žalil prijateljsko državo.“

In tako dalje.

Važna je ugotovitev: „Za to jesen se pripravljajo v Jugoslaviji posebni zakonski predpisi, ki bodo oblastnikom o-lajšali ne samo odstavek sedanjih nasprotnih in nezanesljivih urednikov, temveč tudi zahtevali hitrejše „legalno“ kaznovanje zanje. V zadnjem času poročila Borba o še neobdelanem tiskovnem zakonu za Hrvaško, ki da vsebuje člen o dolžnosti skrbeti, da „informacije ne bodo več kot v preteklosti dane na svojo voljo posameznim uradnikom, temveč se bodo prekršči, — na kar opozarjajo že sedaj — kaznovani kakor vsak drug prestopnik proti zakonu.“

Ali se ni to zgodilo že v Ljubljani pri osebni publicisti Blažiča? pripominjamo mi.

Kardeljeva izjava je torej dejanje proti lastnemu delu — ali pa pomeni, kot meni Razumovsky, „še eno predsmrtno poslanico starega in bolnega državnika, ki v tridesetih letih ni znal ustvariti s potrpečljivo vzgojo po partiji politične publicistike v državi?“ „Klic po pravi kritiki,“ naj bo klic za bodočnost?

Za sedaj je resnično samo to, da je prav ta „pogum državljanske hrabrosti, kjerkoli se je pojavil, bil s silo zatrt s totalno brezobzirnostjo in do kraja, in je prav Kardelj soustvarjal to jugoslovansko ‘bizantinsko tiskovno diktaturo’.“

Ali ni to kritika-obsodba — lastnega dela? Tragično spoznanje ob koncu... česa?

„UMIRJENI“ ZMAGALI NA KITAJSKEM

SKRAJNEŽI SO „LIKVIDIRANI“ IN „IZOBČENI“

Končno se je, po dneh nesigurnosti, politični položaj v Pekingu zjasnil, in tehtnica se je nagnila odločno — baje tudi dokončno — na stran umirjenih elementov v komunistični partiji, pod vodstvom novega strankinega predsednika Huakuofenga. Ta je bil uradno potrjen na svojem novem položaju, in milijonska množica mu je izrekla zupanje in podporo, medtem ko je „obesila“ vdovo pokojnega Maoja in njene pajdaše.

Od kar je 9. septembra umrl dotodanji kitajski vodja, se je pojavilo v zelo perečem tonu vprašanje nasledstva. Kazalo je, da vodeča skupina 4 veljakov ne bo mogla dolgo ohraniti edinstvo kriterijev. Vprašanje je bilo le, koliko časa bo trajalo ravnanje, in kdo bo zmagal v nujnem nasledstvenem boju. Potem je prišlo neuradno poročilo o imenovanju Huakuofenga na vodstvo partije, in s tem za Maovega naslednika. Vstalo pa je vprašanje, kako bodo na to navidezno zmago „umirjenih“ reagirali skrajneži, in kakšno dejansko moč ima Maova vdova Čiang-Čin. Bistvene važnosti pa je bilo vprašanje, kam se bo nagnila v tem sporu vojska.

Kazno je, da so skrajni elementi v stranki, katerih oporišče je bilo v Šangaju, odnesli slabši del. Zavedajoč se, da v strankinem aparatu predstavljajo manjšino, so pripravili načrt, da se polastijo oblasti z državnim udarom. Deset tisoč vojakov iz Šengaja naj bi bilo poslanih v Peking; in ti naj bi, pod vodstvom vdovi zvestih oficirjev, izvedli udar. Celotni načrt ni mogel ostati v tajnosti, in strankini veljaki so pripravili protitudar, ki je baje dokončno uničil radikalizirano skupino. Glavni njeni voditelji, vključno vdova Čiangčing, so bili aretirani in obtoženi veleizdaje. Isti dan je bil v zaključnem partijskem krogu Hua imenovan za predsednika, medtem ko so pričeli pripravljati narod na splošen izraz podpore novim oblastem.

Nastop množice se je najprej pričel v samem oporišču skrajnežev: v Šangaju. Razjarjene množice so po šangajskih cestah prenašale plakate, na katerih so napisali grozili Maovi vdovi in njenim pristašem, izražali podporo Hua-Kuo-fengu in kazali glavne štiri upornike obešene. Poleg Čiangčing, so bili namreč vodje šangajskih skrajnežev še dotodanji partijski podpredsednik Wang-Hung-wen, ministrski podpredsednik Čangčunčiao ter ideolog in član politbiroja Yao-We-yuan.

Množične manifestacije so se potem preselile v Peking, kjer je „slavje“ trajalo od četrtega 21 do nedelje 24. oktobra. Te dni je namreč zasedala Narodna zbornica, ki je potrdila imenovanje Huakuofenga na partijsko vodstvo. Stotisoče manifestantov je prenašalo slične plakate kot v Šangaju, s to razliko, da so se obtožbe proti poraženim skupini le še pomnožile. Desviciacionem, izdajstvu, izneverjenju Maovim naročilom, prodajanje tujim

silam, kontrarevolucionarizem; to so bile nekatere označke, najbolj mile, proti skrajnežem. Obtožili so jih „hlapčevanja narodnim sovražnikom“ in pa, da so hoteli na Kitajskem „vzpostaviti kapitalizem“. Uradno pa je bilo objavljeno, da so bili uporneži „likvidirani“ in „izločeni“. Ni tukaj misliti na fizično likvidacijo, marveč bolj v političnem smislu.

Potem, ko je bilo množično ozračje ugodno, je v nedeljo 24 pred milijonsko manifestacijo na rdečem trgu v Pekingu nastopil Hua v svojstvu partijskega predsednika. Množice so ga navdušeno pozdravljale in mu izrekale obljubo zvestobe. Govoril pa je ob tej priliki pekinški župan Wuteh, ki je poraženo skupino označil kot „podgane, ki bežijo po ulicah... nekaj smrdečega in zaničljivega, kakor pasji gnoj.“ Govorili so tudi štirje predstavniki vej narodnega delovanja: delavec, kmet, vojak in „rdeči stražar.“ S tem je bila uradno zaključena sprememba v partijskem vodstvu. Nadaljuje pa se tiha čistka skrajnežev. Tako je bilo zamenjano skoraj celotno partijsko in uradniško vodstvo v Šangaju, in na njihova mesta imenovani umirjeni stranki zvesti elementi.

S tem naj bi bila zaključena ta vmesna doba kitajskega političnega življenja. Zanimivo pri tem je, da mnogi opazovalci prenašajo govorico češ, da je Hua-Kuo-feng pravzaprav sin Maocetunga. Če je to res ali ne, bo težko kdaj ugotoviti. Javno pa je bilo v Pekingu objavljeno (tudi v prej omenjenem govoru Wuteha), da je bila izrecna želja Maoja, da Hua prevzame vodstvo za njim. Politični opazovalci so spričo tega (in spričo sličnega položaja v Severni Koreji), pričeli govoriti o „dinastičnem marksizmu.“

Tako ali drugače, dejanski položaj se bo na Kitajskem kaj malo spremenil; o tem govori jasno sledeči primer: Ko so se na pekinški univerzi pojavljali razni plakati za Hua-Kuo-fenga in proti skrajnežem, se je nenadoma pojavil tudi plakat, ki je zahteval „svobodo izražanja za vse.“ Plakat je bil takoj strgan in nadomeščen z drugim, manj „krivoverskim.“ Pod Maom, pod Hua-jem ali pod Čiang-Čin, svobode na Kitajskem ne bo, dokler bo vladala partija.

ARABSKI vodje so se sestali v Kairu, da preresetajo medsebojne probleme. Med te spada v prvi vrsti Libanon, kjer od zadnjega četrtega vlada premirje. Vendar so krščanski oddelki na jugu nadaljevali svojo ofenzivo in Palestince dokončno odrezali od zunanjih meja in jih potisnili v notranjost države. Palestinski zavezniški seveda trdijo, da južni del države tudi spada v Libanon, in bi tam tudi moralo zavladati premirje. Politično imajo levičarski oddelki veliko zaslonbo, vojaško pa je njihov položaj delikaten.

Mednarodni teden

GLAVNI TAJNIK sovjetske partije Leonid Brežnev je pred Centralnim komitejem objavil novo petletko. Ta je že deseti petletni plan, ki bo razglašen v Sovjetski zvezi odkar tam vlada komunistični režim. Brežnev sam je to petletko označil kot „kolosalni program“, ki nima para v svetovni zgodovini.

V ZDA je vse pripravljeno za volitve, ki bodo prihodnji tork. Strokovnjaki javnega mnenja, ki izvajajo ankete, tako ljube ameriškega človeku, prerokujejo zmago demokratskega kandidata Carterja.

(Nad. s 1. str.)

GOSPOSTVO NAD VZH. EVROPO

ske glasove, in glasove Amerikancev poljskega pokolenja.“ Predsednik Podjarmljenih narodov je rekel: „Ni mogoče verjeti, da je to rekel predsednik, ko je vendar vidno, da tam vlada brutalni sovjetski kolonializem.“

Fordov protikandidat tudi „šepa

Za tretji prenos debate med predsedniškima kandidatom Fordom in Carterjem je vladalo zanimanje po celem svetu. Fordove izjave pri drugem prenosu so dale Carterju možnost, da jih izrabi v svojo korist, kajti splošno mnenje je bilo, da je Ford s svojo neprevidno in neutemeljeno sodbo o komunističnih satelitih v vzhodni Evropi izgubil simpatije mnogih svojih volilcev, predvsem potomcev naseljencev iz teh držav, ki dobro poznajo resnični položaj v svojih domovinah.

Vse je pričakovalo, kako bo Carter pri tretji televizijski debati izrabil to Fordovo izjavo v svojo korist. Pa je ni znal, ali pa je ni hotel.

Veliko pozornost je vzbudila Carterjeva izjava, da pod njegovim predstvom, če zmaga, Amerika morebitni vpad sovjetskih čet v Jugoslavijo ne bi smatrala za „casus belli“. Z drugo besedo povedano, zgodilo bi se isto, kakor v slučaju sovjetske invazije na Madžarsko ali na Češkoslovaško.

Časnikar Kraft je citiral dobesedno Carterjeve besede: „Če bom izvoljen za predsednika, ne bom zaradi Jugoslavije, niti v slučaju sovjetske vojaške intervencije, vstopil v vojno.“ Časnikar ga je pravilno vprašal, če ta njegova izjava ne pomeni dejansko povabila Sovjetski zvezi, naj vojaško nastopi in če ta izjava ne pomeni zlom vojaške odporne sile. Carter je nato malo nervozen mogel odgovoriti le, da po izjavah Averell Harimana, ki je nedavno obiskal Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo skrajno neverjeten kak sovjetski napad na Jugoslavijo. V potrditev svoje teze je še enkrat poudaril, da v slučaju da postane prezident, ne bo nikdar začel vojske in ne bo nikdar pošiljal ameriških čet v druge dežele, dokler ne bo ogrožena varnost Združenih držav.

Mi, ki poznamo, koliko je dati na sovjetske besede ali obljube in ki žal

„Slovensko ozemlje je križpotje. Je prevetrje interesov. Nešteto sprememb geopolitične karte Evrope ga je že sekalo. Nobeno sredstvo, noben način borbe za narodno osamosvojitve se ni obnesel, le en sam, tisti, kakršnega je določil dr. Korošec leta 1918.“

V delu za splošno korist mora biti človek previden. Moraš biti dvakrat vreden. Kadar osebnostne interese zasleduješ, je drugače. Je vsaj nekaj laže. Lahko vse trdjaš. Si celo junak, če vse tvegaš. Vsaj približno pametno. Če bi imel pred očmi kaj zasebnega, se mi ni treba obotavljati. Po spoznanju udarim in grem naprej. Če pa je od kake poteze odvisno življenje dveh milijonov ljudi, potem mi pa res ni nič mar, če mi kak posameznik očita, da se obotavljam, da sem strahopetnež. Najvažnejše je, da sem pri vsakem koraku gotov, da ničesar pridobljenega, kar je narod v trudu in znoju pridobil, ne bom pokvaril in zapravil. Se, ko je vse dobro zavarovano in potrjeno, smem klesati naslednji korak naprej in navzgor. Nikdar se ne morem odločiti za kaj, s čimer bi tvegala obstoj Slovenije!

Se tako lepo zveneče igranje z narodno usodo, tveganje narodovega življenja in njegove bodočnosti, ni junaštvo. Je brezvestnost! Ali pa vsaj lahkomiselnost! Vse to je v političnem delu v javnem zastopstvu skupnih koristi nedopustno!

Dr. Miha Krek, 27. 10. 1968 v Buenos Airesu, na proslavi narodnega praznika in dneva slovenske zastave ob 50 letnici prve slovenske vlade (ZSS, 1969, str. 202).

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Počasi, pa vendar kar gotovo, se izvajajo nameni vojaške vlade, ki je pred sedmimi meseci prevzela oblast v Argentini. Ta teden, isti dan ko je nastopil prvi minister novo ustanovljenega ministristva za načrtovanje, kateremu vladni krogi pripisujejo bistveno važnost za narodni razvoj, je sodišče izreklo sodbo začasnega pripora za najvišje predstavnike padle peronistične vlade.

Sodnik dr. García Moritan, ki je odkazal začasni pripor, je v utemeljitvi sodbe poudaril, da se je raziskovanje začelo že 1. avgusta 1975, na pobudo tedanjega parlamenta. Proces torej teče več kot leto dni. Celoten tekst začasne obsodbe vsebuje 48 tipkanih strani. V njem je več dobesednih citatov zagovora bivše predsednice, ki ni mogla zanikati ogromnih poneverb javnega denarja v lasten prid, pa pokazala tudi, kako je bila le orodje v rokah svojih najbližjih svetovalcev.

Obsodba zadene tudi bivšega ministra za socialno skrbstvo López Rego (ki se nahaja na neznanem kraju v Španiji), bivšega začasnega predsednika in predsednika poslanske zbornice Lastirija in njegovo ženo, ter bivšega pravosodnega ministra Beníteza. Sodnijski odlok predvideva tudi zaplembo njih lastnin v višini 400 milijonov novih pesov.

V tem procesu je važno tudi, da je španska policija pretekli teden izvedla preiskavo na posestvu „17 de octubre“ v bližini Madrida (na zahtevo argentinskih sodnih oblasti), kjer je zaplenila več važnih dokumentov in ugotovila, da se je tam do pred kratkim nahajal pobegli minister López Rega.

Sodnijski odlok začasnega pripora

poznamo tudi egoizem in neverjetno navivnost severnoameriških politikov, vemo, kaj smemo pričakovati za našo državo v slučaju, da se Sovjetski zvezi zljubi prestopiti s svojo vojsko jugoslovanske meje.

in branje razsodbe z navedenim zagovorom predsednice kaže žalostno sliko režima, ki je na zunaj razglašal napore v prid naroda, načrte za „Argentino-velesilo“, dejansko pa goljufal narod in praznil v lastno korist državne blaginje.

Na splošno žanje pohvalo postopanje sedanje vlade, ki ni organizirala kakega preganjanja proti glavam bivšega režima, ampak prepustila, da je pravica šla svojo počasno a gotovo pot. Morda bo na ta način narod spoznal, kako so ga goljufali, čeprav bo — vsaj v teh postopkih in zaradi igravosti zgodovine — iz sodbe izvzet pokojni predsednik Perón.

Vendar je ljudska glava pozabljava, in današnji socialni problemi navdajajo narod z nezadovoljstvom. Gospodarsko zbljšanje se namreč pozna le na državnih ravni. Razveseljivo pa je npr. državna letalska družba po dolgih letih prvič premagala deficit (čeprav neverjetno, družba danes prinaša državi dobiček), in da so si mnogo pomagale od težkih deficitov tudi železniške proge. Vendar tu, vsaj v bližnji bodočnosti ni pričakovati dobička. Že zmanjšanje deficita je razveseljivo.

V ponedeljek 25. pa so v San Miguelu začeli zasedati člani Argentinske škofijske konference. Med raznimi problemi, ki jih bodo tekom tedna analizirali, je gotovo najbolj polemičen primer „latinskoameriškega svetega pisma.“ Ta bilija, ki je bila izdana v Španiji, je zadnje tedne pod hudim navalom obtožb. Nekateri škofje so jo v svojih škofijah enostavno prepovedali, drugi pa so jo nasprotno priporočili. Obsodbe so padale v raznih tonih, od „apokrifnosti“ do „marksizma.“ Snov je preobila, da bi jo tu globlje razložili (morda kdaj pozneje). Omenimo le, da je posebna komisija dobila nalogo, da preučijo polemično knjigo. Vendar je tudi možno, da se konferenca ne bo izrekla o tem Svetem pismu, in da se bo, za končno besedo, obrnila na Vatikan.

Tina Debeljak

(21)

Nekaj novejših knjig in publikacij

ZBORNİK SVOBODNE SLOVENIJE 1973—1975

Razprave — dokumenti — pričevanja. Ta razdelek je gotovo najpomembnejši v letošnjem Zborniku.

Gotovo bo vse izseljence, ki so šli skozi liensko in spitalsko taborišče zanimal prvi članek v njem. Tega je napisal Anglež John Corsellis, nekdanji 22-letni funkcionar kvakerske sekte, ki so odklanjali iz verskih razlogov vsako vojskovanje, zato so jih vojaške oblasti uporabljale za dobrodelne vojaške posle, zlasti za urejanje begunskih taborišč. Kot tak se je srečal s Slovenci v Vetrinju, Lienzu in Spittalu. Uredništvo je zvedelo za njegov naslov ter ga naprosilo naj opiše, kako so Angleži gledali na slovenske begunce tedaj. — Corsellis je dal na razpolago svoja poročila, ki jih je uradno pisal predpostavljanim (po tridesetih letih preneha uradna tajnost!), pa tudi svoja privatna pisma, ki jih je redno pisal o življenju v taboriščih svoji materi. Iz teh zapiskov in aktov, ki jih je uredništvo prevedlo, se vidi, kako so Angleži visoko cenili slovensko skupnost po inteligenci (bolj kot svoje uradnike!), po samodisciplini in čistosti, pa tudi po značajnosti funkcionarjev. Obenem pa daje oznake slovenskih ljudi, s katerimi je prihajal v stik, daje priznanje organizaciji slovenskega šolstva in opisuje uspeh vseučiliškega študija v Gradu,

ki ga je on organiziral. Iz njegovih zapiskov vidimo, da so Angleži vedeli (on je poročal), da nismo nikaki kolaboracionisti, „nič manjši kot ELAS v Grčiji, katere so Angleži in Amerikanci l. 1945 podprli, ter so mnogi sodelovali med vojno z zaveznički.“ Po njegovem mnenju, ki ga je sporočil predpostavljanim, so bili Slovenci „odlični emigrantski element za vsako deželo, ki bi jim nudila primerno možnost za vselitev.“ — To so njegovi uradni referati. Še bolj odkrito pa piše svoji materi v pismih od 4. 6. 1945 do 25. 6. 1947, ko je prevzel IRO begunsko taborišče v Spittalu. V teh pismih se kaže Corsellisova plemenitost in globoko poznanje Slovencev, dasi ni razumel našega jezika. Članek ponazarja 28 fotografij iz begunskega življenja. Kdo jih ne bi rad pokazal svojim otrokom, da jim predoči svoje taboriščno življenje? (Članek obsega 45 strani!)

Kot pendant temu tirolskemu taborišču je urednik Ameriške domovine Vinko Lipovec napisal nekaj spominov iz dachauskega taborišča (9 strani). Uredniki so kot uvod napisali nekaj podatkov o nemških taboriščih na sploh in o Dachau posebej (po Lenzevom Kristus v Dachau) na kar je Lipovec podal svojo zgodbo: kako je bil februarja 1945 kot pristaš Slovenske legije odpeljan

v Dachau po Gestapu. Ta se je baje bal povezave legij z ministrom Snajem, ki se je tedaj vrnil iz tujine!! Za vodjo te zveze so Nemci smatrali ministra I. Puelja. Lipovec sicer pripisuje aretacije Gestapu, sumi pa tudi v sodelovanje tajne obveščevalne službe (str. 110). Nato opisuje življenje v taborišču smrti, omenjajoč smrt Fr. Žebota in I. Puelja. Nov donešek k usodi teh taboriščnikov.

Na 20 straneh opisuje univ. prof. dr. J. Velikonja Popotne zapiske po Sloveniji in Jugoslaviji. Ni to navaden potpis, temveč globoko in lepo, skoraj literarno obdelano gledanje na življenje v Jugoslaviji in na dogodke, ki kažejo demografsko podobo ljudstev in pokrajine svetleje, kot znanstveno geografska študija. Nepozabno je opisovanje, kako s sinom iščeta v okolici Turjaka grob očeta oz. deda pisatelja Narteja Velikonje, o katerem se izražajo uradna poročila, da je „bila pomota.“ Klasičen potpis geografa, ki zna najti značilnosti kakega naroda tudi v malenkostih.

Univ. prof. dr. Ljubo Sirc iz Anglije, strokovnjak za jugoslovansko samoupravljanje, o katerem je napisal več študij v angleške znanstvene revije, priobčuje tu v slovensčini poglavje iz angleško pisane knjige, ki še ni izšla, 25 strani obsegajočo študijo o nekaterih nerešenih problemih samoupravljanja. Na podlagi bogate jugoslovanske in svetovne bibliografije analizira krizo samoupravljanja, ki se pojavlja v Jugosla-

viji namesto pričakovane harmonije. Svojskost jugoslovanskega samoupravljanja razlaga v posebnem poglavju, ki ga pa angleška revija ni hotela natisniti. K tej krizi samoupravljanja opisuje tudi stavke, ki so se vršile v Jugoslaviji, razdor med politiki in poslovnimi ljudmi, novo levico, ki se navezuje na „mladega Marxa“, upor študentov itd. Sklene pa študijo z ugotovitvijo, da Tito ni znal rešiti problema „samoupravljanja“. Po dogodkih na češkoslovaškem in doma, ko je videl, kam bi utegnila liberalizacija pripeljati komunistično partijo, „skuša obnoviti oblast komunistov v državi. Oblast je spet postala sama sebi namen.“

Izredno sodobna in zanimiva je razprava univ. prof. Otona Ambroža pod naslovom Hrvatsko vprašanje je zopet v ospredju (20 strani!). Avtor, katerega mati je Hrvatica ter je študiral v Zagrebu in Beogradu, služil pa v Ljubljani (pri Jutru), je gotovo poklican, da govori o tem vprašanju, ki ga dobro pozna. Jasno podaja zgodovinski razvoj srbske in hrvaške državne ideje, hrvaško državno pravdo in vso zgodovino hrvaške državnosti. Govori o radikalizaciji hrvaške politike v l. 1923 do 1940, kar je peljalo do ustaške emigracije, pa do Mačkove Hrvatske banovine, do katastrofe 6. aprila 1941 in ustanovitve Neodvisne hrvaške države. Posebno se dotakne reševanja hrvaške države ob koncu vojne l. 1944 (Vokić in Lorković) ter Pliberške tragedije. Nato preide na hrvaški problem v Narodni republi-

ki Hrvaški pod Titom ter omenja „Mas-pok“ (masovni pokret), ki se je začel s Hrvaško matico in Deklaracijo v književnem jeziku. Zator „maspoka“ pa pomeni Karadjordjevo l. 1971. Nato preide na ta hrvaški problem v emigraciji; piše o Hrvaški seljački stranki, ki noče sodelovati z nobeno stranko, ki proslavlja 10. april 1941. Posebej označuje sestavo Hrvatskega narodnega veča ter splošno željo Hrvatov za odcepitve od Jugoslavije. Smatra pa to za — iluzijo spričo — Brežnjeve doktrine „Racun brez krčmarja.“ Omenja delitev države na 50—50%, spominja na ogromne žrtve zaradi hrvaško-srbskega spora ter pravi: „Vse to neizmerno gorje bi bilo manjše, če bi bilo hrvaško vprašanje rešeno takoj ob ustanovitvi države,“ kot je to predvideval Ženevski pakt. Od tedaj pa je šlo z Jugoslavijo navzdol po postajah: krfska deklaracija, Vidovdanska ustava, umor v skupščini, kraljeva diktatura, marsejski atentat, 25. in 27. marec ter NDH... Zdi se mi, da je pisec v tem vprašanju istega mnenja, kot je bil dr. V. Maček, ki je v emigraciji izjavil Vlahu Raiću: „Jaz sem toliko oprezen, da se ves čas bivanja v emigraciji nisem nikoli izjavil niti za ohranitev niti za razpad Jugoslavije. Za slednje se ne bom izjavil, ker ne vidim niti meglenih obrisov, kaj bi od razbite Jugoslavije pripadlo Srbom, kaj Madžarom, kaj Lahom in kaj bi navsezadnje ostalo nam.“ Članek spremlja obilna bibliografija.

(Bo š)

Novice iz Slovenije

SLOVENCI V ARGENTINI SLOVENCI PO SVETU

SAN JUSTO

Sestanek staršev šole Franceta Balantiča

Na roditeljskem sestanku, v nedeljo 3. oktobra, je gđc. Kati Cukjati, učiteljica naše šole in slušateljica pravne fakultete v Buenos Airesu, govorila o pomenu dveh kultur naše mladine. Med drugim je dejala:

V dvajsetem stoletju so sociologi, zgodovinarji in dušeslovci prišli do sklepa, da so vse ameriške države sprejele stotine odsevoj biserne evropske kulture in sestavile goreči žarek razumevanja in velikodušja. Ameriške države kažejo svetu zgled, kako lahko narodi živijo v sožitju in ljubezni in kako vsi skupaj lahko prispevajo k miru in napredku na kulturnem in gospodarskem polju. Kar odkrije genij določene skupine ali organizacije, s tem obogati vse narode. Čimbolj države napredujejo, tem bolj se kaže, da morajo doseči cilj le v zvezi z ostalimi notranjimi skupinami.

„Pa naravi je človek socialno bitje. Človek, ki bi bil ločen od sovrstnikov, bi ne mogel pridobivati, kar je potrebno za življenje; drugače je nemogoče, da bi se popolnoma razvil umsko in srčno.“ (Leon XIII)

Naloga določene skupnosti je skrb za ohranitev kulture, za pridobitev socialnih pogojev, skrb za duhovne pogoje javne blaginje. Pomislimo, katera argentinska skupina, organizacija ali klub, bi nam lahko nudil duhovne in kulturne dobrine v taki meri kot slovenska skupnost.

Razdvojenost med notranjimi težnjami (biološkega in kulturnega značaja) ter kratkovidno in komodno prilagoditvijo tukajšnji družbi povzroči, kar se danes imenuje kulturno neprilagojene ljudi.

Ta adaptacija mora biti naravna. Subjektivna kultura (osebnost) se mora vključiti pozitivno v objektivno kulturo, a pri tem ne sme biti prikrajšana.

Vida Klein, angleška sociologinja opozarja: svetovni človek, univerzalni človek ne obstaja. Antropologija, psihologija in družboslovje nam dokazujejo,

bih.“ Prav gotovo bo podoben odloku, ki so ga tovariši iz Ptujja že lani objavili in o katerem smo v našem tedniku že pisali.

Umri so od 1. do 6. oktobra 1976:

LJUBLJANA: Ljudmila Štiasny r. Balt; Blanka Janc, časnikarka; Vladislav Pegan, up. odvetnik; Marija Sedlar v. Soss, 89; Ana Janežič r. Erbežnik, biv. trgovka, 89; Kristina Novak r. Tratnik; Franc Boc, 68, samostojni obrtnik; Antonija Petrovič-Pastrik; Tatjana Moškon, up. učit.; Ivana Oražem, up.; Angela Skovir r. Gorupič; Jernej Korenčič, up.; dr. Emerik Ločnik, 87, up. notar; Jerica Třškan, 83; Franc Zrimšek, up.; Katarina Jenjivar r. Štepec, 81; Alojz Učakar, up. kroj. mojster; Andrej Benet, koroški borec; Amalija Jančič r. Zakrajšek, 80.

RAZNI KRAJI: Ivanka Pugelj, up. učit., D. M. v Polju; Karel Gril, up.; Kranj; Janez Grobovšek, Slovenj Gradec; Viktor Volk, up. učitelj, 90; Ana Naglič, r. Kosem, Trbovlje; Josip Zajec, up. dipl. pravnik, Maribor; Viktor Šubie, up., Kamnik; Marija Lajovic, Kresnice; Srečo Vilhar, predvojni komunist, up. učitelj, 69, Koper; Franc Mišič, up. javni tožilec, Brežice; Jože Belčina, up., Kranj; Milka Preželj r. Narat, Litija; Anton Bogataj, up. mesar, škofja Loka; Fani Zitterschlager, 63, Loka pri Zidanem mostu; Avgust M. Jakša, up., 80, Dobravice pri Metliki; dr. Tomo Pitamic, prof. zagrebške medic. fakultete, Zagreb; Franc Šolar, up. gozdar, Nazarje; Jerica Vovk, 79, Radovljica; Ivan Pečnik, up. obrtnik, Rašica; Janez Kladin, 69, Konjski vrh; Boštjan Drevčevšek, 79, št. Lovrenc na Dravskem polju; Angela Lampret, šmarje pri Jelšah; Leopold Lenda, Sevnica; Rozalija Flevčak r. Pevce, 88, Celje; Janez Bezjak, 64, Markovci pri Ptujju.

med damami se je povzpela na prva mesta hčerka Janeza Flereta, Veronika. Prejšnja leta je počasi prihajala navzgor, a letos je prišla na višek. V paralelnem slalomu je takoj v začetku sezone zasedla prvo mesto, na latinsko-ameriškem prvenstvu v veleslalomu pa je v trdi konkurenci prišla na najboljšo mesto med latinoamerikankami in tako postala južnoameriška prvakinja v veleslalomu. Na vsak način lep uspeh, ki je nanj lahko ponosna pa tudi kaže, da njen razvoj še ni končan in nas lahko še presenetli drugo leto.

Pa še druga zanimivost za nas Slovence je bila letošnja sezona. Že nekaj let namreč prihajajo na Catedral trenirati in tekmovalci reprezentance in najboljši smučarji vsega sveta. Letos pa so prišli tudi predstavniki Jugoslavije, seveda sami Slovenci. Spočetka so jih gledali malo nezaupno, niso bili poznani, toda rezultati so jih takoj dvignili nad vse ostale. Pod vodstvom trenerja Toneta Vogrinca so prišli vrhunski smučarji Bojan Križaj, Andrej Kozelj in Boris Strel. Prišli so sicer trenirati (v Evropi je bilo vroče poletje in malo snega) vendar so se udeležili tudi tekem.

Na latinskoameriškem prvenstvu v

da moramo gledati na človeka kot pripadnika določene družbe in kulture v krajevnih in časovnih razmerah. To je dolžnost in pravica velikih in majhnih narodov.

Za globoke misli se je predavateljica zahvalil Pavle Malovrh, predsednik šolskega odbora. Po razgovoru je gđc. Angelca Klanšek staršem nakazala stanje in razvoj letošnjega šolskega leta.

SAN MARTIN

Šahovski turnir

V soboto, 16. oktobra je bil v Slovenskem domu v San Martinu sklep šahovskega turnirja v spomin rajnega člana doma in odličnega šahista Draga Bujasa. Pred turnirjem je v kapeli zavoda Presvetege Srca daroval za rajnega Bujasa mašo zadržnico župnik Franc Bergant. Po maši so se vršile končne tekme. Nato pa so vsi udeleženci tekem in ostali prijatelji šaha ostali na asadu, pri katerem je vodja turnirja Franc Lobnik razglasil izid tekem. Prvo mesto je dosegel Božo Šušteršič, ki je dobil 13 točk od 15 dosegljivih. Drugo mesto je zasedel Vinko Klemenčič z 11 in pol točkami. Tretje mesto so si delili Anton Pavlič, Aleksander Baraga in Gregor Verbič. Zatem je v imenu vodstva turnirja Miha Smersu izročil pokala prvemu in drugemu zmagovalcu. Darilo za tretjega zmagovalca pa je bilo poklonjeno družini rajnega Bujasa v spomin na ta turnir. Nato se je Anton Pavlič v imenu šahistov zahvalil pobudnikom in organizatorjem turnirja (Lobniku, Zupančiču, Severju in Mihi Smersuju) za delo pri izvedbi tega turnirja. Dalje je na kratko orisal lik rajnega Bujasa, ki ni bil samo odličen šahist, ampak tudi izredno dober in plemenit človek. — Končno je predsednik doma Franc Zorec izrazil veselje nad tem, da se je v domu organiziral ta šahovski turnir, ki je pritegnil 15 tekmovalcev, poleg starih tudi mlajših. Čestital je zmagovalcem in izrazil željo po nadaljevanju takih tekem v domu.

CARAPACHAY

Materinska proslava

Preteklo nedeljo 17. oktobra smo bili kot vsako leto na to nedeljo povabljeni v naš Dom, kjer nam je šolska in odrasla mladina pripravila prirčno materinsko proslavo. Upraviteljica šole ga. Majda Markeževa je začela program, nakar je predsednik šolskega odbora Franc Senovršnik pozdravil vse navzoče, posebno pa matere. Odbornice tega odbora gospe Selanova in Amonova pa sta izročile darilo najstarejši navzoči, to je Arnsko-vi mami, ravno tako je dobil darilo oče Arnshek, ki je te dni dopolnil 85 let svojega življenja.

Gđni. Marta Korošec in Anica Klemen sta nato brali odlomke, ki se nanašajo na matere, največjih slovenskih pisateljev. Dečki šole so podali prizor Mladi vojaki, Silva Blazinšek pa je zaigrala na harmoniko tri znane melodije. Naslednji lepo podani prizor v treh slikah pa je imel naslov: „Kraljevič išče svojo mamico.“ Poleg kraljeviča so nastopili palčki, vile in deklice. Prikaz sta pripravili gospe Markeževa in Mara Pleškova. Presenečeni smo bili nad lepo izgovorjavo. Pevski zbor deklet pod vodstvom gđc. T. Prijateljve pa je lepo zapel naslednje pesmi: Mamici, Dete, Tam-gori za našo vasjo.

S tem je bil zaključen kulturni program in že so dekleta začela zalagati mize s pecivom in čajem in kmalu se je razvnel medsebojni pogovor. Začela se je družba torte, ki je prinesla lep dobiček, ki se je porabil za vožnjo na skupni izlet slovenskih otrok.

Že se je mračilo, ko so se starši z upehanimi otroki začeli še neradi razhajati. Človeku se zdi, da so tako družinska srečanja v naših Domovih najlepša, najprisernejša, kakor so gotovo najlepši dogodki takrat, kadar je vsa družina zbrana doma okoli mize v iskrenem in ljubezenskem medsebojnem pogovoru.

veleslalomu je Bojan Križaj prišel na drugo mesto v konkurenci z najboljšimi svetovnimi smučarji, potem pa je Bojan pobral — kar mimogrede — še prvo mesto na argentinskem državnem prvenstvu v veleslalomu in na prvenstvu v posebnem slalomu, kjer je obkral posekal svetovne in olimpijske ase. Tudi druga dva Slovence sta se uvrstila med prve, vedno sta bila med najboljšimi Argentinci kot sta Oliviero in Rosenker. O Križaju — ki je mladinski evropski prvak — so tukajšnji časopisi pisali zelo pohvalno in mu obetali odlično kariero.

S tem bi bil pregled slovenske prisotnosti na Catedralu končan. Lahko bi še omenili slovenske mladinske tekme, o katerih je poročal Tonček Arko v prejšnji številki našega lista, omeniti moram, da slovenskih tekem za starejše kljub dobri volji ni bilo; kar je škoda. Vendar smo se letos častno odrezali, tako mi iz Argentine kot oni iz domovine, odnesli nekaj prvih mest in — kar je še važneje — vse to so dosegli mladi, katerih razvoj gre še naprej, in poskusili so se tudi najmlajši, ki obetajo, da slovenska imena ne bodo izgubila še s catedralskih pobočij.

TD ml.

AVSTRALIJA

Mladinski koncert v Sydneyu

Dne 28. avgusta se je vršil v Sydneyu II. vseavstralski koncert slovenske mladine. Koncert je tudi letos pripravilo slovensko versko središče pri sv. Rafaelu v Merrylandsu — patra Valentin Jenko in Lovrenc Anžel s pomočjo poštvovalnih sodelavcev in sodelavk. Koncert se je vršil v veliki ukrajinski dvorani, ki ima 700 sedežev, pa je bila skoraj premajhna. Bilo je to eno največjih slovenskih srečanj v Sydneyu. Prišlo je več omnibusov gostov iz Melbourne in tudi iz Canberre so prišli rojaki ter še iz raznih drugih avstralskih naselbin. Koncert se je vršil pod geslom: Slovenska mati me je rodila... slovenske pesni pevala. Koncerta se je med drugim udeležil tudi senator Lajovic s svojo sopogo. Koncert je bil nekako tekmovalno med različnimi skupinami in posamezniki. Razsodišče glasbenih strokovnjakov je potem določilo zmagovalce. V imenu razsodišča je Ludvik Klakočar razglasil, kdo je zmagal. Med ansambli je zmagala „Mavrica“ in dobila ponosni pokal za letošnje leto, na drugo mesto je prišla „Drava.“ Med pevskimi skupinami so zmagali „Glasniki“, za njimi je bila „Svetla zvezda“. Med solisti pa je zmagala Irena Kužnikova. Skupno je nastopilo sedem skupin in pet solistov.

Dan ostarelih

Na tretjo nedeljo v septembru so v Kewu pripravili „Dan ostarelih“ in se je privedite udeležilo okoli štirideset starejših rojakov. V cerkvi je bila najprej sv. maša, v dvorani pa jim je Društvo sv. Eme pripravilo zakusko. Kar pa je bilo najlepše pri tem, je bilo sodelovanje mladine. Člani zbora „Glasniki“ so ponovili svoj sydneyški nastop. Nato so zaigrali „Veseli planinci“. Nastopili so tudi solisti: duet Korosa-Comizely in Majda Spacapanova. Bil je zelo lep dan in marsikomu so se zablestele solze v očeh, ko je videl, kako mladina spoštuje naše starejše rojake.

OBVESTILA

SOBOTA, 30. oktobra:

Proslava Narodnega praznika in dneva slovenske zastave v Slovenski hiši ob 19. uri.

Seja proforskega zbora srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka v Slovenski hiši ob 15. uri.

NEDELJA, 31. oktobra:

Na Pristavi v Castelarju, pristavski dan.

SREDA, 3. novembra:

V Slovenski hiši sestanek Zveze slovenske mater in žena ob 17. uri. Predaval bo g. Miloš Stare: Slovenija v današnjem svetu.

SOBOTA, 6. novembra:

Igra Deseti brat v Slovenski hiši ob 20.30 v priredbi bivših gojencev ob praznovanju 25-letnice Rožmanovega zavoda. Izlet Slov. srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka. Odhod izpred Slovenske hiše ob 9. uri.

NEDELJA, 7. novembra:

24. mladinski dan vse mladine Velikega Bs. As. na Pristavi v Castelarju.

PETEK, 12. novembra:

SKAS in SKAD vabita na skupni sestanek ob 20 v Slovenski hiši, na katerem se bo obravnavalo možnosti slovenske osnovne šole. Vabljeni vsi starejšine in akademiki!

SOBOTA, 13. novembra:

Zaključna prireditve Srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka ob 16. uri v Slovenski hiši. Nato razdelitev spričeval, ob 18. uri sv. maša.

Gallusov koncert v dvorani Slovenske hiše ob 21. uri.

V Slovenskem domu v San Martinu prijateljska večerja ob 20.

NEDELJA, 14. novembra:

V Berazategui 11. obletnica blagoslovitve doma.

* * *

DRUŠTVENI OGLASNIK ...

Zedinjena Slovenija organizira tudi letos šolsko kolonijo v cordobskih hribih pri dr. Hanželiču. Kolonija bo trajala dva tedna; celotni stroški kolonije so 8.000.— novih pesov. Prijave sprejema pisarna Zed. Slovenije od 16. do 20. ure, vsak dan, razen ob sobotah.

PO ŠPORTNEM SVETU

KVALIFIKACIJSKA TEKMOVANJA za uvrstitev v finalno tekmovalno za svetovno nogometno prvenstvo, ki bo leta 1978 v Argentini, so v polnem teku. ZDA so pred kratkim igrale neodločeno s Kanado in Mehiko, v soboto 9. oktobra so Francozi v Sofiji izveleki dragocen remi z Bolgari (2:2). Grki so doma prav tako presenetili Madžare, ki so bili veliki favoriti, a so dosegli le 1:1. Švedi so v Baslu premagali Švicarje z 2:1. Jugoslovanska reprezentanca, je v Seville izgubila s Španijo z 0:1. Gol je prejela iz enajstmetrovke.

Popravek. Poročilo o predstavi Hlapca Jerneja, ki jo je mendoški slovenski oder odigral v Buenos Airesu, je bilo objavljeno v našem listu dne 21. t. m. na tretji strani spodaj. V prvem stolpcu v 36. vrsti so mora pravilno glasiti: „kako se je Cerkev vedno zavzemala za delavsko starostno zavarovanje...“

LJUBLJANA — Socialistična republika Slovenija je še vedno brez himne. Pred časom so sicer v načelu sklenili, naj bo Jenkova „Naprej“ tudi uradna himna republike, toda s tem niso bili vsi soglasni. Pravijo, da predlagana Jenkova „Naprej zastava slave“ ne more biti himna „socialistične republike“, ker je nastala pred takozvanim „narodnoosvobodilnim bojem“ in torej ne zajema „najsvetlejšo zgodovino slovenskega ljudstva“ — torej ne naroda... Himna „socialistične republike“ naj bi odsevala „današnja stvarnost“, budila naj bi „domovinska čustva“. Slovenci, svobodni Slovenci po svetu pa nimajo nobenih pomislekov: „Naprej“ je bila slovenska himna pred komunizmom in bo tudi še po njem. Vedno.

LJUBLJANA — Onesnaženje okolja se v Sloveniji ne bo več obravnavalo kot prekršek, ampak ga bodo vključili v kazenski zakon kot zločin. Slovenske reke, potoki in jezera so tako onesnaženi, kot če bi v Sloveniji živelo 7,2 milijona prebivalcev... Onesnaževanje okolja postaja večje iz dneva v dan, ker večina industrijskih obratov nima nobenih naprav za očiščevanje odpadnih voda.

RADENCI — V zdravilišču Radenci niso zadovoljni z letošnjim boro. Pravijo, da so premalo iztržili v zdravilišču in da je bilo manj produkcije, kot so načrtovali. Edina svetla točka je bil izvoz Radenske slatine, ki se je od lanskih 18 milijonov steklenic povečal na letošnjih 25 milijonov.

LJUBLJANA — Za novega predsednika Komisije za odnose z verskimi skupnostmi v Sloveniji je bil imenovan Stane Kolman, ki je bil doslej veleposlanik pri apostolskem sedežu v Rimu. Dosežanji predsednik Rudi Čačinovič, kakor tudi podpredsednik Tone Poljšak sta bila razrešena. Stane Kolman je bil rojen 1. 1923 in je diplomiral na visoki šoli za ekonomske vede v Belgradu. Po vojni je opravljal različne dolžnosti v Zveznih organih, med drugim je bil tudi osebni tajnik Edvarda Kardelja. V diplomatsko službo je stopil leta 1949. V tej službi je deloval v Parizu, v Metzju (Francija) v Ankari in v Mongoliji.

LJUBLJANA — Leta 1876 je Graham Bell patentiral svoj telefon. Ptega decembra 1877 — leto in pol po prijavljenem patentu so se poskušali pogovarjati po telefonu tudi v Ljubljani. Po sto letih je v Sloveniji 100.000 telefonskih priključkov in več deset tisočev prošelj za napeljavo.

CELJE — Letošnjo celjsko koncertno sezono je začel oktet Gallus. V dvorani Pokrajinskega muzeja, ki je za komorne prireditve odlična, je oktet Gallus zapel pet Gallusovih motetov, sledile so slovenske sodobne pesmi, v drugem delu pa so bile pesmi iz „železnega repertoarja za široko občinstvo“: Foersterjev „Večerni ave“, Adamičeva „Kmečka pesem“, Švarov „Moj očka“ in Ježevo „Belokranjsko kolo“ ter še nekaj drugih.

LJUBLJANA — Koncertni atelje pri Društvu slovenskih skladateljev je začel 5. oktobra z enajsto sezono. V tej sezoni

Zimska športna sezona v Bariločah

Kamor greš v Argentini, povsod najdeš Slovence. Pa ne samo po zemlji, tudi po zanimanjih. In to velja tudi v športu. Kot je znano, morda v teh strokah najbolj prednjačimo in smo znani po vsej Argentini: Andinizam in smučanje.

Ni prilika, da bi govorili o andinizmu, to spada v poletje. A sedaj, za konec zime, pogledjmo našo prisotnost v belem športu, v smučanju v Bariločah. Prva leta so prednjačili v slalomu, smuku in skokih naši tekmovalci Bertonec, Jerman, Flere in še drugi, ko pa so ti odšli z belih planjav, je bilo treba čakati leta, da so njihovi otroci stopili v smučine staršev. To ni le nekaka pesniška podoba, ampak dobesedno je treba razumeti: danes prednjačijo na zasneženih pobočjih Catedrala otroci Frenka Jermana in Janeza Flereta.

O mladih Jermanih že vemo nekaj let. Tudi letos nas niso razočarali. Na letošnjem argentinskem prvenstvu v smučkem teku je med člani (15 km) spet zmagal Marko Jerman in dobil naslov državnega prvaka. Drugi pa je bil njegov brat Matjaž. Pa tudi v kategoriji

bo deset koncertov, katerih skupni imenovalec je izvajanje del sodobnih avtorjev. Med domačimi deli bodo izvajali na teh koncertih več krstnih izvedb. Na prvem koncertu so bila dela Ravela, Kodalyja ter prvi izvedbi Petričevih „Dialogov dveh violin“ in Krekov „Duo za violino in čelo.“ Igor Ozim in Primož Novšak ter čelistka Susanne Basler iz Züricha so bili izvajalci; Drago Hrvacki pa je bil prvi likovni razstavljaec v sezoni.

POKLJUKA — Deveto tekmovalje za naslov „Najboljšega harmonikarja amaterja Slovenije“ je precej motilo slabo vreme. Harmonikarji bi se morali pomeriti že 12. septembra pa so morali tekmovalje prestavljati do 4. oktobra. Zbralo se je 15 tekmovalcev od 28 prijavljenih. Število je letos precej padlo, leta 1974 jih je bilo kar 75. Toda kvaliteta harmonikarjev je po mnenju ocenjevalne komisije bila precej višja od prejšnjih. Prvo mesto so prisodili Lenartu Ciglerju iz Raven pred lanskim zmagovalcem Antonom Triplatom iz Rodina. Najmlajši harmonikar je bil enajstletni Stanko Erzar iz Podgorja pri Kamniku.

PORTOROŽ IN BLEDE — V Portorožu se je 8. oktobra začel osmi kongres jugoslovanskih ginekologov, na Bledu pa tretji kongres mikrobiologov. Prvega se je udeležilo 450 ginekologov Jugoslavije in 40 iz drugih evropskih držav, na Bledu pa je 70 mikrobiologov dobilo v obravnavo kar 400 referatov.

NOVA GORICA — Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice je v solkanski dvorani pripravilo prvo premiero letošnje sezone. Uprizarili so „Pahljačo“ italijanskega dramatika Carla Goldonija v režiji Maria Uršiča ob dramaturški asistenci Bojana Štiha.

PIRAN — V Piranu so 7. oktobra odprli dve razstavi: „Sto let slovenskega učiteljskega v Kopru“ in „Izbor del z mednarodne razstave Delo in kooperacija v Mantovi.“ Na tej razstavi sodelujejo s svojimi umetninami Zvest Apollonio v Portorožu, Janez Bolka iz Ljubljane, Lilijana Bursac iz Beograda, Boni Čeh iz Radovljice, Peter Hope iz DNR, Nives Kavurič iz Zagreba, Lojze Logar iz Radenec, Živko Marušič iz Kopra, Miroslav Šutej iz Kutine in Nesim Tahirovič iz Tuzle.

NOVA GORICA — Vodstvo novogoriške gimnazije je poslalo raznim organom „Ljudske oblasti“ pismo, v katerem jih sežnanja s težavami: Na gimnaziji manjka sedem profesorjev — ali tretjina na pedagoških ur. Glavni problem predstavljata neurejeno stanovanjsko vprašanje — profesorje bi že dobili, če bi jim mogli nuditi vsaj stanovanja.

CERKNICA — V cerkniški občini je 3891 zasebnih in 729 družbenih stanovanj Kar 43 odstotkov stanovanj je bilo zgrajenih pred letom 1918. Zanimiva sta tudi podatka, da ima stranišče le 42,1 odstotka stanovanj, kopalnico pa 42,8 odstotkov.

MARIBOR — V mariborski občini je v pripravi osnutek odloka o „pogrebni poslovitvi“, ki bo „po pričakovanju odstranil vrsto nesporazumov pri pogre-

NOVEMBER!

PRAZNOVANJE 25-LETNICE ROŽMANOVEGA ZAVODA

6. novembra ob 20.30 v Slovenski hiši igra

DESETI BRAT

v priredbi bivših gojencev in v režiji Janeza Krištofa

28. novembra: Celodnevna prireditev v Rožmanovem zavodu

Vsi Slovenci prav prsrčno vabljeni! VSTOPNICE PO \$ 300, \$ 200 in \$ 150

13. novembra ob 21. uri

GALLUSOV KONCERT

v dvorani Slovenske hiše

Poravnajte naročnino Svobodne Slovenije!

V nedeljo, 7. novembra, na Pristavi

24. mladinski dan

ki ga organizirata zvezna odbora SDO in SFZ

SPORED:

- ob 8.00: tekmovanja v odbojki
- ob 11.30: skupna sv. maša, nato kosilo
- ob 16.00: kulturno-družabni program: Sodeluje mladina iz Carapachaya, Castelarja, Ramos Mejije, San Justa, San Martina in Slovenske vasi.

Z udeležbo homo vsestransko podprli idealno prizadevanje rodu, ki je zrastel iz slovenskih korenin in želi bodočemu rodu posredovati našo dediščino.

Počitniški dom v Cordobi

Bo odprt za Slovence od 12. januarja do 28. februarja. Kdor si želi odpočiti se v gorskem zraku, naj sporoči čim prej dan prihoda in vrtnice na naslov Dr. Hanželič, Champagnat 55, 6700 Luján, Bs. As.

NOVO PRESENEČENJE!

pripravljata KREDITNA ZADRUGA "SLOGA" za našo mladino do 30 let. Med tiste mlade člane SLOGE, ki bodo do 30. oktobra 1976 imeli izpolnjene pogoje za maksimalno posmrtno podporo v znesku m\$ 6.000.000, bomo po žrebu razdelili DESET SEZONSKIH VSTOPNIC za kinto SLOGA za sezono 1976—1977. Pogoj: Imeti vloženi v SLOGI do 30. oktobra 1976 m\$ 500.000.—

Žrebanje bo na Mladinskem dnevu dne 7. novembra na Slovenski Pristavi v Castelarju.

V SLOGI JE MOČ!

Pevski zbor Slovenske mladence bo nastopil v Primera Iglesia Metodista, Corrientes 718, Capital, v soboto, 6. novembra ob 21. uri.

Pristavski dan

V nedeljo, 31. oktobra 1976

NA PRISTAVI V CASTELARJU

- ob 11.30 dviganje zastav in sveta maša
 - ob 13.00 kosilo
 - ob 16.00 kulturni program nato prosta zabava s plesom ob spremljavi orkestra
- Vljudno vabljeni vsi člani in prijatelji Društva Slov. Pristave

V SLOVENSKEM DOMU
V SAN MARTINU

za člane in prijatelje doma

večerja

ob sklepu poslovnega leta

v soboto, 13. novembra ob 20. uri

Nabavite si nakaznice pri odbornikih

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires

Pta. baja, ofic. z

T. E. 35-8827

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

špecialist za ortopedijo in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pta. baja

Capital Federal

Tel. 41-4413

Ordinira v torek in petek od 17 do 20.

Zahtevati določitev ure na privatni

telefon 628-4188.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare

Redacción y Administración:

Ramón L. Falcón 4158

1407 Buenos Aires

Argentina

T. F. 69-9503

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
in Tone MizeritCorreos
Argentina
Central (B)

FRANQUEO PAGADO

Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA

Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual N° 1.311.428

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1976 za Argentino: \$ 1.700.— (170.000), pri pošiljanju po pošti \$ 1.800.— (180.000); ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 20 USA dol.; obmejne države Argentine 12 USA dol.; Avstralija 25 USA dol.; Evropa 23 USA dol.; ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 15 USA dol.; Evropa 17 USA dol. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, T. E. 33-7213.

IZLET V BARILOČE ZA \$ 12.900.—

(8 dni, prevoz z avtobusom, hotel z zajtrkom in izleti v okolico)

Agencija EMONA

Tucumán 1561, 7. nadstr., št. 50

T. E. 46-9440; od 9—12 in 15—19

Ob sobotah zaprto.

Prijateljem in znancem sporočamo, da je po kratki boleznii umrl v Celovcu dne 17. oktobra 1976 gospod

MARKO RUDEŽ

sin Ribniškega graščaka ing. Antona Rudež iz Ribnice.

Njegov lepi značaj dobrega soproga, brata in strica nam bo ostal v lepem spominu.

Za njim žalujejo:

MARIJA, roj. Galle — žena
OLGA RUDEŽ, por. dr. Zore — sestra
KATJA ZORC, por. Kobi — nečakinja
MIŠA ZORC, por. Rus — nečakinja
OLGA ZORC, por. Newland — nečakinja
JURIJ RUDEŽ — nečak
HUBERT KOZLER — nečak
RENEE KOZLER, por. Mohovič — nečakinja
in ostalo sorodstvo.

Sv. maša zamušnica bo darovana v četrtek, dne 28. oktobra v kapeli redovnic na ulici AVELLANEDA 2344 v Buenos Airesu ob 6. popoldne.

Celovec, Buenos Aires, Ljubljana, Ortenek, Sao Paolo.

Ludvik Puš

(83)

NA DOLGO POT

Večina beguncev je tedaj verovala v skorajšnji povratek domov in so bili redki, ki so v begu gledali dokončno usodo svojega življenja. Taka je bila v onih dneh množična psihoza, ki se je z vso nalezljivo silo prijemala tudi takih, ki v skorajšen ali sploh kdajšen povratek niso verjeli. Vsestranska zmeda na vseh področjih mednarodnega položaja je trezne misli potapljala v prikrito upanje na končno ugodno rešitev. V dneh mojega odločanja ali ostati v Avstriji ali se dokončno izseliti v deželo onstran velike luže, je bil položaj jasen dovolj: režim v domovini je bil deležen obširne in izdatne gospodarske in politične podpore od strani zapadnih sil predvsem Amerike. Videlo se je, da Amerika ne bo dopustila, da bi se jugoslovanski režim utopil v moskovskem morju. Komur pa Amerika priskoči na pomoč, se bo obdržal nad vodo, pa naj bo še tako notranje in zunanje šibak, še tako z zločini obložen, še tako zagriženo komunističen. Takšna je bila sodba tistega časa.

Tedaj je za begunce udarila ura pravega, resničnega poslavljanja. Ljudje po taboriščih se niso imeli poslavljati pravzaprav od ničesar in nikogar, razen od znancev in prijateljev iz taboriškega življenja. Ti so pa vsi bili v istem čolnu, saj s krajevnim prebivalstvom niso imeli tesnejših stikov. Ustvarili so si dobro organizirano in vsestransko delavno begunsko skupnost, v kateri so

dan na dan doživljali del domovine. Bil je to zelo skromen in ubog odsev, vendar je bil vedno pričujoč, tako, da so se morali ustrašiti, ko je nastopil čas slovesa, da bodo še to zgubili.

Pri meni in Minki je bil položaj sicer drugačen, vendar podoben. Po kulturnih in verskih tradicijah, šegah in navadah je tirolsko preprosto podeželsko ljudstvo zelo podobno slovenskemu. Zatorej ni čudno, da sva se v dveh letih življenja med njimi udomčila, posebno še zaradi tega, ker na naju niso postrani gledali kot na tujece, ampak so naju bili voljni sprejeti v svoj krog. Ni bilo nacionalne mržnje, čeprav so vedeli, da nisva Nemca, slišali so ponovno, da med seboj govoriva vedno slovensko. Vse to so važne komponente v misli in čustvu brezdomca, ki napravijo bivanje v takem okolju — če ne zadovoljivo — pa vsaj znosno.

V jemanju slovesa od teh tirolskih ljudi in njihovih krajev se je zrealilo slovo od domovine in vseh dragih v nji. Tokrat je bilo slovo za vék, za vedno. In je bilo zategadelj dvojno in bolj težko, kot je bilo pred štirimi leti na videz „začasno“ slovo od domovine in od dragih.

Odkar se je razvedelo, da jih bom kmalu zapustil, so bili pevci cerkvene zboru otožni in potrti. Na zadnje pevsko vajo so prišli vsi brez izjeme. Bili so sinovi in hčere, pa tudi mladi

gospodarji iz premožnih kmetij v bližnji in daljni okolici, nekaj jih je bilo tudi iz trga. Vaja se je spremenila v pomenek o dvoletnem skupnem delu za lepo pesem v farni cerkvi in o uspehih, ki jih je zbor dosegal v tem razmeroma kratkem času. Obujali smo spomine na razne dogodke zlasti na skupni izlet, ki smo ga poleti napravili na zelo znano gorsko letovišče Alpach visoko v gorah, kjer so mi ostali v neizbrisnem spominu bogato s cvetjem obloženi tirolski balkoni, da se je vsa nasebina zdela kot cvetoča vrtnarija in nisi vedel, kje naj se oko ustavi.

Na zadnje nedeljo je župnik pripravil poslovilni večer v župnišču, katerega so se udeležili vsi člani zbora in še nekaj drugih vodilnih faranov.

Dan odhoda iz Tirolske je bil dokončno določen na 7. oktober, na sam praznik Kraljice rožnega venca, teden dni po godu svetopisemskega popotnika nadangela Rafaela, znamenitega spremljevalca Tobijevega. V ta teden med godom nadangela Rafaela in praznikom rožnovenske Matere božje je torej padlo najino poslavljanje.

Kakor so na kočku blažene zemlje, ležeče med Jadranskim morjem in ogrsko planjavo, ter visokimi alpskimi grebeni in Kolpo in Sotlo, ki se ji pravi Slovenija, dnevi v zgodnji jeseni večidel najlepší v celem letu, so taki tudi v deželi sredi gorskih hrbtov, razrezanih in prepasanih z globokimi zelenimi dolinami, koder se vijejo živahne reke in potoki, ki se ji pravi Tirol. Tistega leta je bila jesen čarobna. Dočim se je bilo poletje skazilo zaradi hladnih sap in neprestanega deževja, se je ho-

tela narava oddolžiti s sončno, zelo prijetno toplo in suho jesenjo. Vročine ni bilo več, vetrič je ljubko božal lice in srce, zemlja je kakor iz pojemajočih prsi še dihal, a se je že odpravljala k počitku. Letni čas za daljše potovanje je bil idealen. Da bi se poslavljala od vseh, ki sva jih poznala, je bilo popolnoma nemogoče. Omejila sva se le na nekatere redke in začela pri Manzlovih. Manzlova domačija leži udobno in košato na ozki ravnini, dvignjeni nad potok, ki priteče v živahnih skokih čez kamenje in brzice iz stranske doline in se nekaj streljavev naprej izliva v Ache, tekočo po glavni dolini proti izlivu v glavno tirolsko reko Inn blizu Wörgla. Podolgovata ravnina z Manzlovim domom leži tik pod strmim robom gore, ki je vsa pokrita na gosto z mlado smrekovino, da ti duh po smoli kar sapo zapira, če koračiš od Elsbethenske cerkvice proti Manzlu. Na obeh krajih poljske poti so njive, rodovitne, lepo obdelane. Takih lepih ravninskih njiv v tistem kraju ni mnogo.

Manzlova kmetija je bila tačas brez dvoma največja v fari in leži na prostoru, od koder je videti mogočno farno cerkev kakor na sliki. Do nje se pride po ravnem, razen klanca tik pod cerkvijo. Kadar se zamajejo pred nedeljo in praznikom farni zvonovi, jih ni nikjer lepše slišati kot na manzlovini. Kadar zvonovi ave Marijo zjutraj, opoldne in zvečer, priteče glas zvona po dolini kakor po gladkem žlebu bistra studenca. Don bronastega glasnika je zaradi ravno pravšne oddaljenosti poln pa mehak, da se uho raduje žlahtnega glasu in bi hotelo poslušati kar naprej. Ko utihne, je mir po dolinah in bregih, kot da bi se

ustavil čas. Ta blaženi mir, od časa do časa pretrga le ropot vlaka, kadar pridrvi po nedaleč proč ležeči progji, tudi brzovlak proti Švici.

Stanovanjska hiša, iz kamna zidana v nadstropje, razodeva, da so jo morali postaviti davni predniki, njena dolžina in prostornost pa, da je namenjena številni družini. Kako neki, da so se v prejšnji generaciji vsi njeni udje izpeljali izpod domače strehe drugam? Ostal je na domačiji le dedič, ki si je ustanovil lastno družino, ob strani mu ni stal ne stric, ne kaka teta. Ta uganika se je razvezovala v sedanji družinski skupnosti: Lenhard, ki je bil cerkveni pevec skupno z eno svojih sester, se je priženil na kmetijo na hribu nad trgov; Tauser (Boltežar), ki je nekoliko pogledal srednje šolo in je v vojni zgubil nogo, se je usedel v trško posojilnico, kjer ima oče Manzla tehtno besedo; Tonija so spravili v občinsko pisarno za posle, ki ne zahtevajo posebnih šol; Josch bo dobil domačijo in naj zato pridno dela in se pri očetu oči umnega gospodarstva, drugi hlačmani so še šolarji. Od deklet se je ena izučila za občinsko babico in ima lepo zaposlitev; dve sta se priženili na kmetije in postali samostojni gospodinjci; tretja že godna čaka na ženina, a ga bo bolj težko pričakala, ker se je zgodila nesreča. Fant jo je z obljubo zakona zapeljal. Rodila je ljubko dekletce, vsem pri hiši v veselje in zabavo, predvsem stari materi, a mlada nezakonska mati je nesrečna. Njen fant se je oženil z drugo, na manzlovini se doslej kaj takega ni zgodilo in to jo je bolelo.

(Bo še)